

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Sexta. De Octavo Præcepto Decalogi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

DISTINCTIO VI.

De Octavo Præcepto Decalogi.

QUÆSTIO I.

De Detractione, & varijs ipsam concernentibus.

1. **O**ctavum Præceptum Decalogi, *Exodi cap. 20. & Deut. cap. 5.* hisce verbis comprehenditur: *Non loquæris contra proximum tuum falsum testimonium.* Eoque juxta communem Doctorum sententiam prohibetur omnis injustitia & injuria, quæ Præximo verbis inferri potest: ut sunt, Detractio, Contumelia, Convicium, Irrisio, Surratio, Mendacium, & hujusmodi, quæ sub falso Testimonio contra Proximum tanquam sub principaliori comprehenduntur, ut notat D. Thomas 2. 2. q. 122. art. 6. De quibus proinde breviter in hac Distinctione tractandum erit, incipiendo à Detractione: cujus natura ut exactius intelligatur,

2. Advertendum est, quòd, quamvis Honor, & Fama quandoque sumantur pro eodem, reverè tamen differant. Nam *Fama bona* est communis opinio virtutis, sapientiæ, & rerum præclarè gestarum alterius: *Honor* autem est testimonium excellentiæ alterius. Item Fama consistit in interiore opinione, & dum exit in opus externum, dicitur Laus, vel (loquendo de mala fama) Vicuperatio. Honor verò consistit in externa significatione nostræ exultationis de Excellentia alterius; unde supponit opinionem excellentiæ ipsius, & intentionem exterius per aliquod signum eam testificandi: quòd si ocesset ejusmodi opinio excellentiæ, atque intentio exterius eam testandi, potius foret illusio, quam honor. Hoc prænotato, sit

3. **CONCL. I.** Detractio est alienæ famæ occulta & injusta læsio, seu denigratio. Ita in re communis. Duo quippe requiruntur ad Detractionem. Primò, ut aliquid dicatur, quod alterius famam & exultationem, quam possidet in animo Proximi extinguere, aut minuire valeat. Deinde ut fiat occultè, saltem juxta intentionem dicentis: si quis enim in præsentia alicujus, famæ ejusdem detrahare intendat, jam non erit simplex

H h h h 2

De-

Detraçtio, quæ directè lædit famam, sed Contumelia honorem alterius in coram violans.

Detraçtio,
quibus mo-
dis fieri pos-
sit?

4. CONCL. II. Detraçtio potest fieri dupliciter, directè videlicet, & indirectè. Ita D. Thomas 2. 2. q. 73. art. 1. ad 3. & alij. Directè quidem fit Detraçtio quatuor modis. I. Imponendo crimen falsum. II. Amplificando, seu exaggerando crimen verum. III. Pandendo crimen occultum. IV. Sinistrè interpretando opus bonum alterius, dum scilicet quis coram alijs factum alterius sinistrè interpretatur. Indirectè etiam contingit Detraçtio quatuor modis. I. Negando rectè facta, vel doctes alterius. II. Ea extenuando. III. Tacendo bona alterius eo loco, & tempore, quo tuum silentium alij interpretantur tacitam vituperationem. IV. Simulatè, & frigidè laudando; ut quando quis simulat, se velle laudare aliquem, & tamen nihil affert laude dignum.

Ejus gravi-
as.

5. CONCL. III. Detraçtio ex genere suo est peccatum mortale contra Iustitiam, gravius quidem furto, sed levius homicidio. Ita Doctores communiter; & ratio est: quia lædit Proximum in bono plurimum gravi, quòdque prætantius est pecuniâ, juxta illud Proverb. 22. *Melius est nomen bonum, quàm divitiæ multa.* Item Ecclesiastici 41. *Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille thesauri pretiosi & magni.* Unde &

(a) Confor- Poëta canit:

Omnia si perdas, famam servare memento.

miter di-
ctis Tract.
3. Dist. 2.
n. 15.

Dicitur notanter in Conclusionè, ex genere suo. Siquidem Detraçtio sæpè est peccatum duntaxat veniale, vel ob levitatem materiæ, vel ob imperfectionem actûs. (a)

Detraçtio
formalis, &
materialis,
quid, &
quale pec-
catum?

6. CONCL. IV. Detraçtio rectè dividitur in formalem, & materialem. Ita communis. Et quidem *Detraçtio formalis* est, quæ fit ex intentione, ac proposito, alienam famam denigrandi: quæ utique est peccatum mortale, si quis graviter famam Proximi lædere intendat. *Detraçtio materialis* est, quando quis expressè non intendit lædere famam Proximi, sed ex quadam loquacitate narrat peccata, vel defectus ipsius, unde læditur bona fama ejus. Cæterùm circa hoc posterius membrum est notandum, quòd licet Detraçtio materialis tam perfectum voluntarium non habeat, sicut formalis, ac proinde frequenter ob actûs imperfectionem à peccato mortali excusetur; adhuc tamen sit peccatum mortale, si id, quod advertenter narratur, famam Proximi graviter lædat. Ratio est: quia, etsi expressè quis non inten-

tendat laedere famam Proximi, adhuc tamen implicite & in sua causa hoc intendit, dum vult illud, unde per se gravis laesio sequitur.

7. Quaes. I. An in nullo casu licitum sit, manifestare occultum crimen, vel defectus Proximi? Resp. dari aliquos casus, in quibus id fieri potest absque vicio Detractionis. Sic in primis Detractio non est, si quis servato modo correctionis fraternae patefaciat testibus, vel Superiori crimen fratris, ut emendetur; de quo jam supra. (b)

8. Deinde licitum est, manifestare crimen alterius occultum ad impediendum notabile damnum Proximo impendens, sive temporale, sive spirituale, quando id ad hoc necessarium est. (c) Hinc si novi, Titium esse furem, possum monere eos, quibuscum habitat, ut sibi caveant; & sic de similibus.

9. Insuper, quando agitur de Officio, vel Beneficio conferendo, de Matrimonio contrahendo, de Religione suscipienda, possunt iusta impedimenta, etsi caeteroquin occulta, manifestari, si ex illis notabile incommodum merito timeri possit.

10. Similiter licitum est, ejus, qui fictis virtutibus famam sibi paravit, simulationem aperire, si ea vergat in alicujus detrimentum: ut si quis simulet se peritum Advocatum, Medicum, Confessarium, Pharmacopolam &c. & confitet mihi, non esse talem. Lessius lib. 2. cap. 11. dubit. 9. & alij. Ratio horum omnium generalis est. Quia nemo habet justitiam suam cum tanto damno Proximi injuste obventuro; ergo in praemissis casibus non committitur Detractio, utpote quae est alienae famae injusta laesio, qualis ibi non intervenit.

11. Caeterum haecenus dicta intellige de crimine, aut defectu caeteroquin vero licet occulto. Nam crimen falsum cuiuspiam imponere, semper est illicitum, & in materia gravi mortale: falsitatem enim proponere, in nullo casu licitum existit; cum mendacium sit intrinsece malum, & si fit in materia gravi peccatum mortale. Unde non immerito Innocentius XI. sequentes duas damnavit Propositiones, quarum prior, ordine 43. sic habet: *Quidni non nisi veniale sit, detrahentis auctoritatem magnam sibi noxiam falso crimine elidere?* Altera, ordine 44. taliter sonat: *Probabile est, non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, ut suam justitiam, & honorem defendat. Et si hoc non est probabile, vix erit opinio probabilis in Theologia.*

Casus, in quibus licitum est, manifestare crimen, vel defectus Proximi.

I. (b) Tract.

4. Dist. 6.

q. 5.

II.

(c) Ut dictum. cit.

Dist. 6.

num. 52.

III.

IV.

Ratio horum generalis.

Crimen falsum cuiuspiam imponere, semper est illicitum.

Solvitur
objectio,

12. Nec dicas. Æquè prohibitum est, detrahere Proximo, manifestando crimen grave occultum illius, ac imponendo illi crimen falsum; ergo si hoc non licet, neque illud licitum erit etiam pro impediendo gravi damno nostro, Republicæ, aut aliorum. Resp. enim negando suppositum: nam manifestare crimen verum, sed occultum Proximi, ex iusta causa, utputà ad impediendum grave damnum nobis, Republicæ, aut tercio impendens, quòdque alià ratione impediri nequit, non est detrahere, ut dictum *num. 8. 9. & 10.* At imponere grave crimen falsum, vel est mendacium grave & læthale; vel etiam est contra Justiciam, prout poit D. Thomam 2. 2. q. 69. art. 2. notat Jo. Cardenas ad dictas Propositiones Innocentij XI. *cap. 3. & 4.*

Utrum au-
dit referens
absque assè-
veratione,
& sub du-
bio, peccet
mortaliter?

13. Quæres II. Utrum audita, vel alia quælibet referens absque assèveratione, & sub dubio, peccet mortaliter, & teneatur ad Restitutionem? Hanc Quæstionem ex professo tractat, & subtiliter resolvit Scotus *in 4. dist. 15. q. 4. art. 1.* quem sequitur Layman *lib. 3. tract. 3. part. 2. cap. 3. n. 7.* cum alijs.

Ideò est
rara fides
&c.

14. Et quidem imprimis respondet Doctor noster: Si quis non imponit in publico crimen alteri, sed murmurat, vel indiscretè loquitur, vel alicui coram multis narrat, tamen non tantum sibi certum, sed sic se audivisse &c. quòd idcirco rara fides sit: quia multi multa loquuntur. Et ideò dicens, se tantum audivisse, nisi ex modo dicendi ostendat aliquam majorem certitudinem, quàm ex communi relatione, non aufert alteri ex natura actûs bonam famam: quia si audientes firmiter credant, illud, de quo sermo est, esse criminofum, id ex eorum levitate accidit: quia, *Qui credit citò, levis corde est.* Ecclesiastici c. 19.

Tamen pe-
riculosum
est talia re-
ferre, & qua-
le id pecca-
tum?

15. Addit Deinde Doctor Subtilis *loc. cit.* cum à scandalo pusillorum oportet cavere, & multi sint tales pusilli, leves ad credendum mala de Proximis; ideò periculosum esse, eis talia audita ex relato referre. Quòd si verò hoc fiat animo malo, lædendi scilicet alterius famam, non est facilè excusare, quin sit contra Charitatem, & per consequens peccatum mortale. Si autem fiat coram talibus ex inconsideratione, durum est dicere, quòd exeat genus peccati venialis: quia lingua in lubrico posita est; &, *Qui non offendit in verbo, hic perfectus est vir,* Jacobi cap. 3.

An, qui de-
tractorem
audit, peccet
mortaliter?

16. Quæres III. An, qui detractorem audit, peccet mortaliter, & ad Restitutionem teneatur? Resp. I. Qui audit de-
tractiones absque resistentia, videtur detractori consentire, unde

de fit particeps peccati ejus : & si quidem ipsum inducat, vel exciter ad detrahendum, aut placeat ei Detractio propter odium illius, cui detrahitur, non minus peccat, quam detrahens, imò quandoque magis. Ita D. Thomas 2. 2. q. 73. art. 4. cum communi. Unde D. Bernardus lib. 2. de Consideratione. sub finem, ait: *Detrahere, & detrahentem audire, quid horum detestabilius sit, non facile dixerim.* Ratio est: quia talis non solum peccato alieno. id est, Detractioni, consentit, in eoque sibi complacet, sed & quandoque ad ipsum inducit; unde si ita inducit, gravius peccat, quam detractor ipse.

17. Resp. II. Si non placeat ei Detractionis peccatum, sed ex timore, vel negligentia, vel etiam verecundia quadam omittere repellere detrahentem, peccat quidem, sed multò minus, quam detrahens; & plerumque venialiter, licet quandoque etiam peccatum mortale esse possit. Ita Doctor Angelicus *loc. cit.* cum alijs.

18. Sed hoc intelligendum est, dum modò quis absque incommodo possit Detractionem impedire: nam si commodè detrahentem corrigere non possit. Detractionem impedire non tenetur, sicque nullatenus peccat; quia Charitas cum gravi incommodo non obligat, prout passim notant Doctores. Hinc sequitur, quòd is, qui sibi grave damnum timet corrigendo, ut puta injurias, aut verbera; vel rationabilem habet verecundiam eò quòd sit filius, aut famulus detrahentis, vel nullius auctoritatis respectu illius; non teneatur ei resistere, aut ipsum corrigere. Idem dicendum, si probabiliter existimat, suam monitionem nihil profuturam.

19. Ceterùm resistitur detractori, vel redarguendo ipsum modestis verbis, ut puta, quòd quis peccet detrahendo fratri; vel discursum interrumpendo, aut si fieri potest, aliorum divertendo; vel saltem ostendendo per tristitiam faciei, quòd sibi displiceat Detractio: quia, ut dicitur Proverb. 25. *Ventus Aquilo dissipat pluvias, & facies tristis linguam detrahentem.*

Q U Æ S T I O II.

De Contumelia.

20. **C**ONCL. I. *Contumelia à contemnendo dicta est, estque injuria, qua alicujus presentis honor & exultatio palam violatur.* Ita in re communis. Differt autem

Quid, si ei Detractio non placeat, tamen non resistit?

Quid, si commodè resistere nequeat?

Detractori quomodo resistatur?

Contumelia, quid?

Con;

Contumelia à Detractione, quòd hæc directè famam lædat, Contumelia honorem. Detractio insuper fit occultè, & in absentia, sicuti furtum: Contumelia verò fit palàm, & in faciem, ut rapina; aut clam quidem, sed ea intentione, ut veniat ad noticiam ejus, in quem conjicitur: prout contingit per Scripturas, ac Libellos famosos.

Ea tribus
modis acci-
dit, quibus?

21. CONCL. II. Contumelia tribus modis accidit, verbo scripto, & facto. Et quidem sub Contumelia, quæ fit verbo, comprehenditur Convitium, Improperium, & Maledictum. Contumelia, quæ scripto fit animo infamandi, *Libellus famosus* in Jure appellatur. Ad Contumeliam tandem, quæ facto fit, v.g. honoratum Virum verberando, domi includendo, aut hujusmodi, pertinet Irrisio, & Subfannatio.

Est ex gene-
re peccatù
mortale.

22. CONCL. III. Contumelia ex genere suo est peccatum mortale. Ita Doctores unanimiter, & patet ex illo Salvatoris, *Matth. 5. Qui dixerit fratri suo, Fatue, reus erit gehenne ignis.* Nam, ut inter alios explicat hunc locum Cornelius à Lapide, sub *Fatue* hic intelliguntur reliqua convitiorum, dirarum, calumniarum, probrorum, & imprecationum genera: quæ sunt peccata mortalia, si valdè Proximum dehonorent, aut ex animo graviter nocendi cùpido proferantur.

Per accidens
tamen po-
test fieri
veniale.

23. Dicitur, *ex genere suo.* Siquidem verbum contumeliosum per accidens potest fieri veniale, tum ob defectum voluntarij, ac indeliberationem actùs; tum ob levitatem materiæ, si nimirum Contumelia vel in se ipsa levis sit, vel saltem cum habitudine ad personam, cui infertur, vel à qua infertur. Nam eadem Contumelia, quæ erga dominum, patrem, virum gravem & honoratum prolata, foret peccatum mortale; erga subditum, sceminam, vel puerum, veniale esse potest. Similiter viro gravi ac honorato dicere, *Fatue*, est gravis Contumelia; vili verò & stupido, qui reverà est fatuus, erit levis.

Leve convi-
tium quan-
do fieri pos-
sit sine omni
peccato?

24. Imò notant Doctores cum S. Thoma 2. 2. q. 72. art. 2. joci causà, & ad convenientem animi recreationem, non verò ad dehonorationem Proximi, dicere aliquod leve convitium, aut leves alicui defectus objicere, posse pertinere ad Eutrapeliam, ac fieri sine omni peccato: dummodò debitæ circumstantiæ adhibeantur, nec periculum adsit Proximum contristandi, vel ad iram commovendi. Alioquin enim stante tali periculo dicere Proximo convitium, repugnaret Charitati.

25. Insuper justæ oburgationis, correctionis, ac disciplinæ causâ, parentes licite filios suos, magistri discipulos, domini servos durius per verba convitij seu contumeliæ pungunt, castigant, & increpant; dummodò moderatè ad justam correctionem id fiat. Sic quippe Christus Dominus Petrum vocavit *Sathanam*, Matth. 16. Et Paulus ad Galatas, cap. 3. vocat eos *insensatos*; rursumque Christus duos Discipulos, euntes in Emmaus, vocavit *Stultos & tardos corde*. Cuius rationem dat Doctor Angelicus *loc. cit.* Quia sicut licitum est, aliquem verberare & flagellare virgis causâ disciplinæ, ita etiam verbis. Tamen, ut benè idem cum S. Augustino lib. 2. de *Sermone Domini in Monte*, cap. 30. observat, rarò, & non nisi ex magna necessitate, hujusmodi oburgationes sunt adhibendæ.

QUÆSTIO III.

De Convitio, Improperio, Maledicto, Irrisione, Sufuratione, ac Libello famoso.

26. **Q**uantùm ad *Convitium* attinet, Convitium sæpè confunditur cum Contumelia: strictè tamen loquendo differt ab ipsâ per hoc, quòd per verba contumeliosa cuiuspiam repræsentetur, atque exprobetur defectus culpæ, v. g. quòd sit fur, adulter, dæmonium habens; per Convitium verò exprobetur defectus pœnæ, vel naturæ. Unde si quis alicui injuriosè objiciat, eum esse cæcum, Convitium quidem dicit, sed non Contumeliam infert, strictè loquendo: si verò ipsi dicat, quòd sit fur, non solùm Convitium, sed etiam Contumeliam infert. Verùm, ut jam dictum est, Convitium & Contumelia non rarò sumuntur pro eodem.

Convitium, quid, & quomodo differat à Contumelia?

27. *Improperium* exprobrat Proximo defectum minorationis, seu indigentia. Et tunc propriè fit, quando aliquis injuriosè alteri ad memoriam reducit auxilium, quod contulit ei necessitatem patienti; de quo dicitur Ecclesiastici 26. *Exigua dabit, & multa improperebit.*

Improperium, quid?

28. *Maledictum*, seu *Maledictio*, quandoque sumitur pro ditione cujuslibet convitij, & mali in Proximum; & in hac acceptio tam amplâ in proposito non sumitur. Propriè tamen illud accipiendo, ac prout est speciale vitium, *Maledictum* est im-

Maledictum, sive Maledictio, quid?

precatio mali pœnæ facta alicui: ut si cuiquam quis imprecetur diabolum, fulgura, vel alia hujusmodi mala.

Unde ejus
malitia di-
metienda?
(d) *Adde dicta*
Tract. 4.
Dist. 7. n.
13. & 14.
Irrisio, seu
Derisio, ac
Subfanna-
tio, quid?
Sufurratio,
ejusque gra-
vitas, quæ?
Libellus fa-
mosus, &
quæ ejus
pœna?

29. Hujus peccati malitia potissimum dimetienda est ex advertentia, deliberatione, animoque proferentis: nam si ex inconsideratione, vel sine pravo animo proferantur ex ira subito talia verba Maledictionis, non illicò censendum est, committi peccatum mortale; nisi id fiat deliberatè, & pravo animo, juxta sæpè jam allatam doctrinam S. Thomæ 2. 2. q. 73. art. 2. quòd *Peccata verborum maxime sunt ex intentione dicentis dijudicanda.* (d)

30. *Irrisio*, seu *Derisio*, significat risum cum alterius contemptu: unde intendit erubescentiam, seu confusionem derisivi. Et per hoc *Irrisio* differt ab alijs linguæ vicijs: atque continet interdum culpam levem, nonnunquam graviolem, aliquando etiam læthalem, pro contemptu & dignitate illius personæ, cui irridetur, & magnitudine turpitudinis ad jocum arreptæ. Huc pertinet *Subfannatio*, quæ contingit gestibus derisorijs; ut naso contracto, vel rugato, & hujusmodi: qualia multa contigerunt Christo Domino in sua Passione, præsertim tempore Coronationis spineæ. *Matth. 26.*

31. *Sufurratio* est peccatum linguæ, dum quis occultè de Proximo malè loquendo, odium ejus, ac disensionem animorum molitur: nam finis Sufurrationis, est discordiarum inter amicos disseminatio. De gravitate hujus vicij linguæ disserens Doctor Angelicus 2. 2. *quæst. 74.* ait, quòd quanto amicitia præstat famæ, tantò Sufurratio, per quam amicitia tollitur, sit gravius peccatum Detractione; cum peccatum in Proximum tantò sit gravius, quanto per ipsum majus nocumentum Proximo inferitur; intellige, ex genere suo, ac cæteris paribus. Hinc Ecclesiastici 28. dicitur: *Sufurro, & bilinguis maledictus: multos enim turbavit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit, & disperfit illos de gente in gentem, &c.* Et enarratis multis alijs gravissimis ejus malis, subditur: *Qui respicit illam, non habebit requiem, neque habebit amicum, in quo requiescat.*

32. *Libellus famosus* est scriptura, quæ infamiam alicujus continet nondum publicatam, ut edatur, & publica fiat. Pœna componentis, seu proicientis Libellum famosum (quam etiam incurrit, qui Libellum famosum invenit, & non scindit, sed manifestat alijs) de Jure Civili est pœna capitis, *l. un. C. de Famosis Libellis*, & alibi. Quod intelligendum est, quando Libellus continet

Quest. IV. Quibus modis Fama, vel Honor injustè ablati &c. 619
net aliquid grave, quod si infamatus commisisset, dignus esset
morte. Ex quo patet gravitas Libellifamosi.

QUÆSTIO IV.

Quibus modis Fama, vel Honor injustè ablati resarciri
possit, ac debeat?

33. **C**ONCL. I. Si quis falsum crimen scienter Proximo im-
posuit, oportet, ut restituat famam retrahendo ver-
bum suum apud eos, quibus dixerat, & ad quos infamia
criminis pervenit. Ita D. Thomas 2. 2. q. 62. art. 2. Scotus in 4.
dist. 15. q. 4. & communis. Ratio est: quia hoc exigit Justitia in red-
dendo Proximo, quod suum est; quæ aliàs non servaretur. In-
terdum tamen satis erit, si infamator dicat, se fuisse deceptum, ali-
ter rem sese intellexisse, &c. dummodò per hoc famæ Proximi
sufficiens caveatur.

Falsum cri-
men scien-
ter impo-
nens, quo-
modo resti-
tuet?

34. **C**ONCL. II. Si Detractio committitur revelando ve-
ram crimen, sed occultum, non servato ordine Juris, talis detra-
ctor non quidem tenetur retractare verbum suum, dicendo, se
esse mentitum, aut falsum dixisse &c. (quia hoc faciendo menti-
retur, quod nullà de causâ est licitum, multò minùs præceptum)
nihilominùs tenetur is alio licito modo facere restitutionem, di-
cendo v. g. *Non credatis, eum esse talem, male enim dixi, aut fatuè dixi,*
&c. Hæc enim vera sunt: nam talis malè, & fatuè dixit, dum pec-
catum occultum Proximi in publico propalavit, non servato or-
dine Juris. Ita Doctor noster *loc. cit.* & alij.

Crimen ve-
rum, sed
occultum
revelans
quomodo
restituere
possit?

35. **C**ONCL. III. Qui alterum injustè infamavit, ita ut ex
infamia alteri aspersâ secutum sit damnum in bonis temporalibus,
tenetur etiam damni illati compensationem facere. Ita
Lestius lib. 2. cap. 11. dubit. 19. cum alijs. Ratio est: quia ejus-
modi infamatio est actio injuriosa: atqui omne damnum, quod
Proximo infertur per actionem injuriosam, est restituendum; er-
go. Hinc si quis injustâ suâ infamatione causa fuit, quod alter Offi-
cio, vel Dignitate suâ privatus fuerit, aut illud non assecutus, tene-
tur pro possibili tale damnum recompensare, restituendo, quan-
tùm valebat illud Officium, &c. vel spes illud obtinendi, boni viri
arbitrio, prout uberius declaratum est supra *Dist. 5 n. 81. 82. & seq.*

Injustè in-
famanste-
netur ad dâ-
norum in
Bonis tem-
poralibus
illarorum
recompen-
sari.

36. **C**ONCL. IV. Quantùm attinet ad obligationem resti-
tuendi honorem, per Contumeliam, & alia peccata linguæ in-
justè

Honor in-
justè abla-
tus, quomo-
do resti-
tuet?

do refarciri
valeat?

justè ablatum, potest id duplici modo refarciri: uno modo per externam aliquam obsequij exhibitionem, & declarationem absque ulla expressa petitione veniæ: alio modo condonatione, quæ vel spontè fit ab inhonorato, vel præviâ humili veniæ petitione per inhonorantem factâ. Ita Maltrius *disp. 8. Theolog. Moral. n. 70.* cum alijs.

Quando
tunc requi-
ratur veniæ
petitio, nec
ne?

37. Cæterùm, an sufficiat primo duntaxat modo restituere honorem, vel insuper requiratur expressa veniæ petitio, non potest absolutè decidi, sed id ex gravitate injuriæ, & conditione personæ offensæ, aliisque circumstantijs prudentis viri judicio definiendum est. Siquidem, si Superiores, vel Prælati, aliquando inferiores vel plebejos contumeliâ afficiant, non decet veniam ab istis petere, ne frangatur regendi autoritas: sed sufficit, si benignè eos tractent, ac signis vel factis ostendant, se illos non despiciere. Econtrâ verò, si injuria adèò gravis sit, & à subdito Superiori, vel à plebejo cuiusdam Nobili, aut alij Viro multùm honorato, quem forsitan fuste percussit, illata, ita ut alio modo compensari non possit talis injuria, nisi veniam petendo, & inhonoratus aliam satisfactionem suscipere nolit, nisi veniæ petitionem, tunc offendens tenetur illam petere. Alioquin autem, quando aliter, quàm per veniæ petitionem, honor restitui potest, nemo ad veniam petendam cogendus est: sed ad eum modum, qui est in consuetudine, atque à prudentibus sufficiens judicatur. Maltrius *loc. cit.* & alij.

Q U Æ S T I O V.

De Causis excusantibus à Restitutione Famæ, & Honoris.

Variæ cau-
sæ excusan-
tes à restitu-
tione Fa-
mæ, aut
Honoris.

38. **V**arias causas passim enumerant Theologi, propter quas cessat obligatio restituendi Famam, aut Honorem, ut videre est apud Lugonem *disp. 15. de just. & jure, sect. 2.* Lessium *lib. 2. cap. 11. dub. 26.* Maltrium *disp. 8. Theol. Mor. n. 71. & seqq.* Reginaldum *lib. 10. cap. 23.* & alios passim. Verùm antequàm hæc enumerentur,

Regulæ tres
circa hoc
observandæ.

39. Advertendum generaliter, certum esse ex communi Theologorum sententia, ad hoc, ut Fama per Detractionem læsa (idem servatâ proportionem dicendum de Honore) sit restituenda, hæc tres condiciones concurrere debere. I. Ut Fama Proximo reipsâ sit ablata. II. Ut sit injustè ablata. III. Ut

Ut non fuerit aliunde jam recuperata. Et defectu harum conditionum, aut saltem unius, vel alterius earundem, diversæ oriuntur causæ excusantes à Restitutione Famæ & Honoris; quamvis etiam ex alijs capitibus nonnullæ suboriantur.

40. Prima igitur causa, excusans à Restitutione Famæ, est: I. Causa excusans à Restitutione Famæ, si infamia non est secuta. Si reverà ex culpam oblocutione nulla fuit infamia secuta: quia nimirum vel infamator nullius erat fidei (quod sæpè accidit) ac proinde ejus dictis audientes fidem non adhibuerunt; vel quia illi, apud quos infamavit, jam sciebant crimen illud, vel saltem (ut loquitur Lessius) jam sciebant similia, ita ut infamia non fuerit notabiliter aucta. Ratio est clara: quia, quod re ipsa ablatum non est, hoc ipso restitui non debet.

41. Secunda causa à Restitutione Famæ excusans, est: Si id, quod contra bonam famam alterius quis locutus est, jam in oblivionem abiisse prudenter existimatur. Ita rursus communis; & ratio est: quia in tali casu fama jam censetur recuperata, vel certè damnum illatum omninò evanuisse. Imò velle se retractare coram illis, apud quos alter diffamatus fuit, infamiã jam in oblivionem abeunte, non tam esset famam restituere, quam rursus infamare: sic enim revocaretur in memoriam crimen illud, quod ab eorum memoria jam exciderat; unde plus nocuementi sequeretur, quàm utilitatis Proximo.

42. Tertia causa est: Si Fama ablata, jam fuit recuperata per aliam viam. Hæc enim est una ex conditionibus ad obligationem restitutionis famæ requisitis, ut constat ex supra dictis. Id autem fieri potest vel virorum gravium testimonio, vel si infamia vitæ probitate penitus sit absterfa, aut alio consimili modo.

43. Quarta est: Si crimen occultum, quod aliquibus revelasti illicito modo, ac injusto (nam si licitè, ac justâ de causâ id factum est, nulla subest obligatio restitutionis) aliã ratione fiat publicum, cessat obligatio Restitutionis. Ratio est: quia talis, postquam crimen suum publicatum fuit, amisit jus ad famam, ita ut nemo ex Justitia teneatur amplius priorem existimationem de illo retinere; & consequenter neque tu teneris ei ex Justitia famam restituere, Postquam tale crimen aliunde publicatum est.

44. Quinta causa excusans est: Si Famæ Restitutio facta sit impossibilis. Ratio est manifesta: quia ad impossibile nemo tenetur.

VI. Si ea ne-
queat fieri
absque pe-
riculo vitæ.

45. Sexta est: Si Restitutio Famæ non possit fieri sine periculo vitæ. Ratio est: quia generatim nemo tenetur restituere bona ordinis inferioris cum detrimento bonorum ordinis superioris: vita autem est bonum altioris & superioris ordinis, quam sit fama. Hoc tamen intelligendum est, nisi & alteri ex tali infamia damnum æquale, vel etiam majus emergat in bonis ordinis superioris, nempe in spiritualibus, aut vita corporali: tunc enim secus foret dicendum, & adesset obligatio restituendi.

VII. Vel non
sine amil-
sione Famæ
majoris
momenti.

46. Septima est: Si non possit fieri Restitutio sine amissione Famæ, quæ sit longè majoris momenti: ut si Prælati, vel Viri illustres infamavit plebejum, non tenetur cum jactura sui nominis, aut notabili detrimento proprii honoris revocare; sed sufficit, ut illum laudet in eo genere virtutis, ubi sic infamavit, vel alio meliori modo famam restituat, quo sine jactura propriæ famæ id facere poterit. Ratio est: quia ille plebejus non potest cum ratione exigere, ut talis Prælati, Reipublicæ adeò utilis, famam suam tanti momenti amittat; sed debet esse contentus laude, humanitate, aut etiam aliquâ pecuniariâ compensatione, judicio prudentum faciendâ.

VIII. Causa
excusans, est
justa con-
donatio.

47. Octava, est justa condonatio: intellige, quæ ab eo facta est, cujus infamia non redundat in alios. Ratio est: quia homo est dominus propriæ famæ, & honoris; ergo, si infamatio ipsum solum tangat, nec redundet in alios (secus foret, si infamia redundaret in alios) potest cedere juri Restitutionis famæ, ejusque obligationem alteri condonare, præsertim propter Deum, aut alium finem honestum.

IX. Com-
pensatio ju-
sta.

48. Nona, est justa compensatio: ut si ab eo, quem infamasti, pari modo sis infamatus. Hoc tamen intelligendum, non quòd talis vicissim possit alterum licitè infamare (hæc enim foret manifesta vindicta, quam nemo privatâ authoritate potest facere; simulque, ut dicitur *1. Petri 3. debemus esse non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto*) sed solum, quòd talis alium injustè infamans, à quo antea injustè fuerat infamatus, non teneatur ei ad Restitutionem, si alter sibi restituere nolit; cum possit uti compensatione, servatâ tamen æqualitate, quantum fieri potest.

X. Causa
excusans,
quæ?

49. Decima est: Si bonâ fide persuasus, esse verum & publicum, narrasti aliquid, & Proximum diffamasti, nec possis sine propria infamia, vel magno damno fortunarum restituere, non teneris famam cum tali tuo incommodo restituere. Ratio est: quia

quia tale damnum absque tua culpa intulisti, hoc ipso, quòd id bona fide narraveris. Porro causæ hætenus enumeratæ sunt principales, quamvis nonnullæ aliæ ab Authoribus referantur: siquidem ulterius, ut notat Reginaldus *loc. cit. sect. 2.* atque

50. Undecimò cessat obligatio Restitutionis Famæ, vel Honoris. XI. quæ?
noris, quando ex tali Restitutione imminet periculum peccati mortalis, vel gravis scandali aliorum. Ratio est: quia res ordinis inferioris non sunt restituendæ cum jactura rerum ordinis superioris: atqui bona animæ procul dubio sunt bona ordinis altioris, quàm bona famæ; ergo. Verùm Casus hic vix habet locum, nisi fortè persona infamans fuerit omninò magnæ Autoritatis, ita ut ex ejus peccato manifestato timeatur meritò scandalum aliorum.

51. Duodecimò. Quando is, qui alterum infamavit, fecit id XII. quæ?
propter ipsius bonum spirituale: ut quando peccatum ejus retulit Prælato, aut alteri, qui poterat illum juvare, nec vellet obesse. Sed talis reverà alterum injustè non diffamavit; unde nec mirum, quòd ad Restitutionem famæ non teneatur.

52. Decimotertiò. Cùm id, quòd alijs dixi, erat indifferens, & poterat tam in bonam, quàm malam partem accipi, sed qui audierunt, interpretati sunt in malam partem. Ratio est: quia id ex audientium malitia contingit; nam cæteroquin verba & facta in partem meliorem sunt interpretanda, juxta legem Charitatis de diligendo Proximo. XIII. quæ?

53. Decimoquartò. Quando quis solùm narravit audita, & dixit, se audivisse, nihil addendo, ex quo faceret credulitatem. Nam talibus dictis rara fides adhibetur, & si adhibeatur, id potius ex audientium levitate contingit: quia *qui cito credit, levis est dicta num.* XIV. quæ?
corde, Ecclesiastici 19. (e)

54. Decimoquintò. Quando quis ita narrat crimen alterius, ut simul narret poenitentiam, quam egit. Hoc tamen monet Reginaldus procedere tantùm, quando talis narratio gloriam Dei concernit: prout S. Thomæ Apostoli incredulitas, S. Petri trina negatio, & aliorum quorundam crimina, simulque poenitentia, crebrò recensentur ad Fidelium ædificationem. XV. quæ?

55. Decimosexto. Quando quis alterum infamat tantùm in occasione remorâ, & per accidens: ut si quis jocans cum aliquo, illi crimen objiciat, quod putat non esse ab ipso commissum, & ipse vociferando, atque indignando conqueratur vehementius, ex quo alij suspicantur, aut credunt, eum esse talis criminis reum. XVI. quæ?